

بسم الله الرحمن الرحيم

فرهنگ لغات و اصطلاحات
قرآن کریم

تألیف و تحقیق
مجید روح پرور

عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ لغات و اصطلاحات قرآن کریم
تحقیق و پژوهش	مجدد روح پرور
مشخصات نشر	مشهد: نسیم آفتاب - انصار - ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۱۴۴ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۸۹۴-۳۴-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	قرآن
موضوع	واژه نامه ها - فارسی
رده بندی کنگره	۴۴ / BP۶۸
رده بندی دیویی	۲۹۷ / ۱۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۶۱ ف

فرهنگ لغات و اصطلاحات قرآن کریم

تالیف و تحقیق : مجید روح پرور

ناشر : نسیم آفتاب

حروف نگاری و صفحه آرایی: واحد رایانه خاتم

نوبت چاپ : دوم (اول برای ناشر) - ۱۳۹۳

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: معین

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۹۴-۳۴-۸

قیمت : ۸۵۰۰ تومان

دفتر و مرکز پخش: مشهد-تلفن و نمابر ۲۲۲۵۷۴۳۰ همراه ۰۹۱۵۱۱۵۵۸۲

حق چاپ محفوظ است

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه ناشر

بنام آنکه هستی نام از او یافت فلک جنبش، زمین آرام از او یافت
خدائی کافرینش در سجودش گواهی مطلق آمد بر وجودش
یکی از توفیقات که خداوند مهربان نصیب این مؤسسه نمود و
سیاستهای مدیریت و کارکنان هم همین بوده و است همواره تلاش
جهت تازه‌ترین و کامل‌ترین نسخه هر اثر علمی، دینی و تاریخی بوده
و می‌باشد.

این مؤسسه با توکل به قادر دانا و عنایت‌های حضرت ولی عصر
ارواح‌افاده کوشش می‌کند همپای رشد علوم در جامعه در سطوح
مختلف علمی به تحقیقات، چاپ و نشر ادامه دهد. قضاوت و
استقبال اساتید و اهل کتاب از محصولات این مؤسسه مؤید همین
واقعۀ شوق‌انگیز است.

لذا در ادامه این تأییدات صمیمانه وظیفه دینی و ملی ما را بر آن
داشته است تا با نهایت جدیت و امکانات موجود حافظ و همراه با
کاروان قلم، کلمه، فرهنگ، کتاب علم و دانش معاصر باشیم، شوق و
علاقه و امید به تنظیم و تکمیل کمی و کیفی از دستاوردهای این
مؤسسه خود نشانه همین مدعاست و ان شاء الله شما شاهد
کامل‌ترین و تازه‌ترین کتابها از چاپ‌های محققین و پژوهشگران این
مؤسسه خواهید بود البته با عنایت خدای مهربان و راهنمایی‌های
شما خوانندگان محترم و پژوهشگران ارجمند که اگر نباشد همیاری و
همفکری شما این مؤسسه موفق نخواهد بود. والسلام

مؤسسه فرهنگی انتشاراتی خاتم

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 (حرف الف)
۲۰	 (حرف ب)
۲۵	 (حرف ت)
۲۷	 (حرف ث)
۲۹	 (حرف ج)
۳۴	 (حرف ح)
۴۳	 (حرف خ)
۴۸	 (حرف د)
۵۲	 (حرف ذ)
۵۴	 (حرف ر)
۶۰	 (حرف ز)
۶۲	 (حرف س)
۶۹	 (حرف ش)
۷۳	 (حرف ص)

۷۷	(حرف ض)
۷۹	(حرف ط)
۸۲	(حرف ظ)
۸۳	(حرف ع)
۸۸	(حرف غ)
۹۱	(حرف ف)
۹۴	(حرف ق)
۹۷	(حرف ک)
۹۹	(حرف ل)
۱۰۱	(حرف م)
۱۰۵	(حرف ن)
۱۰۹	(حرف ه)
۱۱۱	(حرف و)
۱۱۵	(حرف ی)
۱۱۷	لغات و اصطلاحات مشابه در قرآن
۱۲۴	اصطلاحات گیاهان و میوه‌ها در قرآن
۱۲۶	اصطلاحات اوقاف و ایام در قرآن
۱۲۸	اصطلاحات اعضای بدن انسان در قرآن

اصطلاحات شمارگان اعداد در قرآن	۱۳۱
اصطلاحات کرات و ستارگان در قرآن	۱۳۴
اصطلاحات مقیاسها در قرآن	۱۳۶
اصطلاحات رنگها در قرآن	۱۳۷
اصطلاحات ابزار و لوازم و کالاها در قرآن	۱۳۸
اصطلاحات حیوانات در قرآن	۱۴۱

مقدمه

در فرهنگ اسلام و تشیع، «قرآن» را همواره با صفت کریم به صورت قرآن کریم (اهل سنت) یا با صفت مجید، به صورت قرآن مجید (اهل تشیع) می‌نامند و این دو صفت منشأ قرآنی دارد. از قرآن مجید دو گونه تعریف می‌توان بدست داد. نخست تعریف ساده و عرفی آن که قرآن را کتاب مقدس و آسمانی اسلام و وحی الهی بر حضرت محمد ﷺ می‌داند. دوم تعریف علمی که قرآن را وحی نامۀ اعجاز‌آمیز الهی می‌داند که به زبان عربی، به عین الفاظ توسط فرشته امین وحی جبرئیل، از جانب خداوند و از لوح محفوظ، بر قلب و زبان پیامبر اسلام هم اجمالاً یکباره و هم تفصیلاً در مدت بیست و سه سال نازل شده و حضرت ﷺ آن را بر گروهی از اصحاب خود خوانده و کاتبان وحی (از میان اصحاب) آن را بانظارت مستقیم و مستمر حضرت ﷺ نوشته‌اند و حافظان بسیار، هم از میان

اصحاب، آن را حفظ و به تواتر نقل کرده‌اند و در عصر پیامبر ﷺ هم مکتوب بوده ولی مدون نبوده است، و در عصر عثمان با نظارت او طیّ چند سال، منتهی به حدود سال ۲۸ هجری، مدون بین الدفین، از سورة فاتحة تاناس، در ۱۱۴ سوره، می‌گردد. و متن آن مقدس و متواتر و قطعی‌الصدر است و تلاوت آن مستحب مؤکد است. ایمان به قرآن مجید به توصیفی که گفته شد و نیز معجزه الهی و سند نبوت دانستن آن و محفوظ بودنش از خطا و هرگونه افزود و کاست (تحریف)، از ضروریان اسلام و مذهب تشیع است. قرآن به زبان عربی بسیار شیوایی که مایهٔ اعجاب فصیحای عرب (وبعدها اقوام دیگر) گردیده و در تاریخ زبان عربی، سابقه و همانندی نداشته، در طیّ مدت بیست و سه سال، یعنی سراسر زمانی که حضرت رسول ﷺ به وظیفهٔ رسالت و ابلاغ پیام الهی و دعوت به اسلام اشتغال داشته‌اند، به صورت بخش بخش (منجماً یا انجوماً) بر حضرت رسول ﷺ وحی شده است و چنانکه اشاره شد حافظان حفظش کرده و کاتبان با نوشت ابزارهای بسیار ابتدایی، با خطی که هنوز نقطه و نشان و علائم اعراب نداشته است و کوفی نام داشته است در چندین نسخه باز نویس کرده‌اند.

بدون تردید قرآن بزرگترین و آخرین کتاب آسمانی است که بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل شده است و بدون تردید وقتی ما می‌توانیم از قرآن که بزرگترین و عمیق‌ترین کتاب انسان‌سازی است بهره‌مند شویم، که آنرا بشناسیم.

وبهترین راه شناخت، آن است که موضوعات آن را جدا جدا مورد بررسی قرار دهیم و با تجزیه و تحلیل عمیق به اهداف مقدس آن دست یابیم. هدف اصلی قرآن، هدایت بشر بسوی تکامل است. هدایتی که در پرتوی آن، رحمت همه‌جانبه مادی و معنوی برای انسانهای بالیمان و خداپرست بدست می‌آید و چنانکه در سوره مبارک یونس آیه ۵۷ آمده است: «ای مردم! اندرزی از طرف پروردگارتان برای شما آمده است و درمانی برای آنچه در سینه‌هاست (شفای دلهای شما) و هدایت و رحمتی است برای انسانهای بالیمان»

آری! قرآن سرمنشأ و سرچشمه اغلب علوم و معارف اسلامی است قرآن کریم غیر از آنکه یک وحی نامه الهی است کهن‌ترین مستند تاریخ اسلامی نیز بشمار می‌آید و در شناساندن خیلی از موضوعات، از صدر اسلام تاکنون قدیمی‌ترین و کاملترین و مقرب‌ترین منبع برای کلیه فوق مسلمین و دیگر ادیان بشمار می‌آید.

نقش زبان عربی در جهان

زبان تنها دریچه‌ای است که انسان را با فرهنگ و ملل جهان آشنا می‌کند و زمینه پیشرفت و بهره‌گیری بشر از تجارب علمی، صنعتی و فرهنگی است. و در این میان فرهنگ‌ها، لغتنامه‌ها، و دایرةالمعارفها، نقش بسزا و مهمی را برعهده دارند. یکی از بهترین زبانهای جهان زبان عربی است چون زبان وحی می‌باشد و دانستن آن برای دستیابی به کلام حق تعالی و گفتار پیامبر بزرگوار اسلام ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام و آشنایی با تاریخ فرهنگ، هنر و علوم اسلامی از ضروریات می‌باشد. از دیرباز ایران صحنه‌های علم و ادب بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. و کارهایی زیادی در زمینه‌های علوم و معارف قرآنی از جمله لغتنامه‌ها، دانشنامه‌ها، دایرةالمعارفها در چند سال اخیر نشر یافته و الحمدلله همچنان به همت محققین و پژوهشگران شتاب بیشتری به خود گرفته است. در این میان مؤسسه انتشاراتی خاتم اقدام به تهیه فرهنگ لغات قرآنی نموده و با توجه خاصی که اکثر جوانان به فراگیری علوم قرآنی دارند به این کار مهم اقدام نموده است. چون قرآن کریم برخلاف آنچه بعضی از فارسی‌زبانان فکر می‌کنند از ساده‌ترین متون عربی است. و آشنایی با گنجینه‌ها، معانی

و واژه‌های قرآن کریم برای ما که بسیاری از لغات عربی را در مکالمات روزمره و نوشته‌های فارسی به کار می‌بریم بسیار سهل و آسان است و باید دانست که در قرآن کریم حدود ۷۵۰۰ کلمه به کار رفته است که بسیاری از آنها تکراری می‌باشد که ما حدود ۹۰٪ از این کلمات را در این کتاب آورده‌ایم.

امیدواریم با این کار کوچک خدمتی به دانش پژوهان و محققین عزیز کرده باشیم.

محمد نجاری

مدیر مؤسسه انتشاراتی خاتم

من الله والتوفيق